

In hetzelfde tijdschrift (No. 16) dient BOETERS van antwoord. Zwickau is de zetel van een Amts- en een Landgericht. Wat daar gebeurt, sedert drie jaren, geschiedt onder de oogen van 60 rechtsgeleerden, en nooit is er één opgekomen tegen de operaties, die o.a. worden verricht door den chirurg prof. HEINRICH BRAUN (van de „Leitungsanaesthesie“). Zoodra iemand is opgespoord („ausfindig gemacht“ staat er letterlijk), die voor de operatie in aanmerking komt, wordt hij, zijn familie of zijn voogd ingelicht en worden de kosten geregeld. Dan moet de belanghebbende of zijn vertegenwoordiger bij den burgemeester schriftelijk den wensch te kennen geven, dat de operatie geschiedt, waarbij moet blijken, dat zij goed weten waar het om te doen is. Op deze wijze komt men nimmer in botsing met de wet. Begrijpen de belanghebbenden niet goed, waar het om gaat, dan blijft de operatie of achterwege, of zij vragen alleen erom (alweder schriftelijk) om zuiver geneeskundige redenen: poging tot genezing of verbetering van psychische stoornissen bij den man, voorkoming van de pijnen en zielekwellingen eener buitenechtelijke zwangerschap of bevalling, of van het gevaar voor een kraambedspsychose (dit alles ziet BOETERS voor *indicaties* aan). Ook hier is men vrij voor de wet, want men gehoorzaamt met den vertegenwoordiger van den ontaarde aan een zedelijke plicht. Men doet het bij meisjes zoo vroeg mogelijk, anders, als het meisje volwassen is, zou er teveel belangstelling onder de mannelijke jeugd ontstaan en zou zij een middenpunt van besmetting gaan worden (zou de belangstelling wegblijven, als het als onvruchtbaar bekend staande onnoozele meisje volwassen *wordt*?). Het is echter noodig, dat de operatie, *evenals de inenting*, door de wet wordt genoemd onder de in beginsel geoorloofde handelingen. Evenals de inentingswet een gevaarlijke ziekte heeft beteugeld, moet de „Lex Zwickau“ den nood van Duitschland verzachten en daardoor het sociale vraagstuk helpen oplossen. Evenals de inentingswet zal ook deze wet stuiten op tegenstand, doch slechts bij personen, die kortzichtig, onbekend met de wereld en in vooroordeelen bevangen zijn. „Maar de *ware humaniteit* en het *gezonde menschenverstand* staan aan mijn (nl. BOETERS') kant.”

Na deze plichtplegingen aan het adres van NIEDERMEYER spreekt hij het vertrouwen uit, dat deze zijn schrijversgaven in den dienst van *zijn* zaak zal stellen, zoodra hij maar enkele, door BOETERS genoemde boeken over erfelijkheid en rashygiëne zal hebben gelezen. NIEDERMEYER kan althans met HEINE'S rabbi antwoorden:

Um für deine Saat zu düngen meines Geistes dürrer Acker

Uit Mistkarren voll Schimpfwörter hast du mich beschmissen wacker.

Maar of het op deze wijze gestrooide zaad zal opkomen, is een andere vraag.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

VACCINATIE LANGS DEN WEG VAN HET DARMKANAAL.

Sedert de door BESREDKA aangegeven methode van onvatbaarmaking langs den weg van het darmkanaal ook hier te lande bekendheid verkreeg, hebben verschillende collega's zich tot mij gewend met het verzoek deze entero-vaccins, in het bijzonder het bilivaccin, de „pastilles antityphiques“, door het Rijks-Serologisch Instituut beschikbaar te doen stellen. Tot dusver heb ik mij daartoe niet bereid verklaard, omdat ik meen, dat de mogelijkheid der onvatbaarmaking langs den weg van het darmkanaal, althans voor febris typhoidea, niet voldoende bewezen is, om reeds nu den beproefden weg der onderhuidsche enting te verlaten en dien van den onzekeren der enterovaccinatie te gaan bewandelen.

Hoewel BESREDKA een der zeer gewaardeerde medewerkers is van het Institut PASTEUR te Parijs, moest het bevreemding wekken, dat dit Instituut zelf, dat overigens alle sera en vaccins vervaardigt, niet ook de enterovaccins levert, maar dat dit geschiedt door de Maatschappij La Biothérapie van den apotheker VILLETTE te Parijs.

Ik wendde mij om inlichtingen tot prof. CALMETTE van het Institut PASTEUR, wiens antwoord ik hier weergeef:

„En réponse à votre lettre du 7 courant, nous avons l'avantage de vous informer qu'aucune expérience n'ayant suffisamment démontré l'efficacité du vaccin anticholérique et du vaccin antityphoïdique préparé par la méthode du dr. BESREDKA, l'Institut PASTEUR ne délivre pas ces produits.

Il pense que l'on ne peut substituer actuellement dans la pratique aux procédés de vaccination qui ont fait leurs preuves des procédés qui sont encore en expérimentation.”

De inhoud van dezen brief werd mij door CALMETTE in April l.l. nog mondeling bevestigd, onder mededeeling van een niet voor openbaarmaking geschikte ervaring, waarbij de enterovaccinatie allesbehalve goede uitkomsten had gegeven. Er zullen dus nog wel heel wat onderzoekingen noodig zijn, alvorens wij de vrijheid hebben, hen, die zich tegen febris typhoïdea wenschen te doen enten, aan te raden dit langs het darmkanaal te laten doen.

Voorloopig zullen wij slechts verantwoord zijn dat te doen in de omstandigheden door PEVERELLI zeer juist aangegeven in zijn artikel in dit *Tijdschrift* van 2 Augustus j.l., n.l. bij onoverkomelijke bezwaren tegen de onderhuidsche enting en in streken, waar febris typhoïdea endemisch heerscht, en daartoe wil ik gaarne meewerken, hoewel het niet zoo eenvoudig is de zekerheid te verkrijgen, dat de menschen de pastilles ook werkelijk gebruiken. Maar een woord van waarschuwing meen ik te moeten doen hooren in verband met het feit, dat het publiek, naar aanleiding van artikelen in de dagbladpers, bijv. in het *Alg. Handelsblad*, in den waan wordt gebracht, dat de eenvoudige enterovaccinatie door de geneeskundigen met de onderhuidsche inenting wordt gelijk gesteld en nu reeds zelf naar de typhuspastilles gaat vragen.

Vooraf tegenover personen, die groote besmettingskans loopen of die naar Indië gaan, acht ik het niet verantwoord ze op hun verzoek nu langs enteralen weg te enten, zonder hun erop te wijzen, dat het allesbehalve vaststaat, dat zij daarmede hun doel, onvatbaar te worden, zullen bereiken. Voorloopig brengt hun belang mee, hen ervan te overtuigen, dat de zeer geringe bezwaren der onderhuidsche enting ruimschoots opwegen tegen de grootere mate van zekerheid.

Utrecht,
23 Augustus 1924.

H. ALDERSHOFF,
Directeur van het Rijks-Serologisch Instituut.

HET ADRES VAN HET HOOFDBESTUUR IN ZAKE HET VACCINATIE- WETSONTWERP.

Mogen wij zwijgen, was de vraag, die ik mij stelde, na het lezen van het adres, dat het hoofdbestuur onzer Maatschappij gemeend heeft te moeten zenden aan de Tweede Kamer (dit *Tijdschrift* bldz. 736). Ik zal eerst mijn bezwaren tegen het adres zelf mededeelen:

ad. 1. Dit kan niet door den beugel; zeker doet men hier aan de algemeene hygiënische maatregelen tekort, terwijl ook de ons niet oorzakelijk bekende golvingen in het beloop van epidemieën niet besproken zijn.

ad. 2. Daarom is deze slotsom ook foutief; wenschelijk en noodzakelijk, of noodzakelijk tot zeker percentage wordt hier verward.

ad. 3. Deze raadgeving is juist, al is het misschien niet de bedoeling der regeering om meer vrijgevigheid in de hand te werken; integendeel kunnen twee artsen een „entente cordiale” sluiten, om de wet te ontduiken, wat door cóntrôle door den inspecteur wellicht kan worden verhinderd.

ad. 4. Het is niet aan ons hoofdbestuur om daarover zijn licht te laten schijnen; dat blijkt aanstonds al, daar het vergeten heeft, dat er ook nog begrafenisfondsen, ziekenfondsen, onderlinge ziekteverzekeringen bestaan. Dit punt behoort trouwens in een geneeskundig adres niet besproken te worden. Wij hebben, als wij spreken moeten, te zeggen, hoever de regeering kan gaan met het geven van vrijstellingen, welk percentage zonder gevaar voor de overige bevolking kan worden vrijgesteld, en dan een „tot hiertoe en niet verder”. Of dit percentage dan waarlijk of nietwaarlijk bezwaarden zijn, gaat ons eigenlijk niets aan.

ad. 5. Deze opmerking hoort zeker niet thuis in een geneeskundig adres. Dit